

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

ט"ו בשבט

שיחות קודש
מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט"א

שני אורסא הן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים וחמש לבריאה
הי' תהא שנת סגולות המשיח
שנת הק"ד לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

משיחות חמשה עשר בשבט* ה'תשנ"ב

הוראה⁸, לימוד והוראה בעבודת האדם, „אני נבראתי לשמש את קוניי” - לכל לראש בנוגע ליום זה עצמו, ועוד ועיקר, להיותו „ראש השנה”, יש להמשיכו על ובכל השנה כולה (עד ל„ראש השנה לאילן” בשנה שלאח”ו, שאו יתוסף חידוש נעלה יותר, עלי למעלה מעלי).

ב. ובהקדמה:

„אילן” - קשור עם בניי, כמ”ש¹⁰, כי האדם (שקאי בעיקר על בניי, „אתם קרויין אדם”¹¹, ע”ש „אדמה לעליון”¹²) עץ השדה”, ובפרט האילנות (שבארץ ישראל, וביניהם גופא האילנות) שנשתבחה בהם ארץ ישראל, ששייכותם לארץ ישראל היא כתוצאה מזה שישנם תחילה בישראל עצמם.

ויומתק יותר - ע”פ הידוע¹³ שישאל נקראים בשם „ארץ”, כמ”ש¹⁴, „כי תהיו אתם ארץ חפץ”, וכמארז”ל¹⁵, „למה נקרא שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה”, „רצתה” מלשון רצון¹⁶, וגם מלשון מרוצה¹⁷, שענין זה שייך בעיקר ב„ארץ חפץ” דישראל, שכאו”א מישראל, רוצה הוא לעשות כל המצוות¹⁸, ועד ש„רץ

א. ענינו המיוחד של חמשה עשר בשבט - שאין אומרים בו תחנון², וגם לא מנחה שלפניו³ - שהוא „ראש השנה לאילן”, כדאיתא במשנה⁴: „באחד בשבט ראש השנה לאילן כדברי ב”ש, ב”ה אומרים בחמשה עשר בו”, והלכה כב”ה⁵.

ולכן מנהג ישראל⁶ לאכול ביום זה מיני פירות, ובפרט פירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל, שבה מודגש ענינו של „ראש השנה לאילן” לדינא - „לענין מעשר”⁷.

ויש לבאר ענינו של היום בעבודתם של ישראל - כבכל עניני התורה מלשון

* מוצאי חמשה עשר בשבט לאחר תפלת ערבית, וכולל גם הדברים שנאמרו לביל חמשה עשר בשבט לאחר תפלת ערבית, ובערב חמשה עשר בשבט לאחר מנחה. וניתוספו בה גם פרטים משיחות י”א שבט, וליל טו”ב שבט (ב„יהדות” כללית להאורחים שיחיו) - המו”ל.

(1) נוסף על המעלה ד„קיימא סיהרא באשלמותא” ביום חמשה עשר שבט חודש, ועאכו”כ וביתר שאת וביתר עוז בחודש האחד עשר, שקשור עם בחי’ „אחד עשר” שלמעלה מכל עשר ספירות, כמדובר (סה”ש תשנ”ב ח”א ע’ 317 (לעיל ע’ 258) ואילך).

(2) להעיר, שבימים שאין אומרים תחנון אין צורך בתחנון, כלומר, לא זו בלבד שהענינים התחנון נעשים מעצמם (ולא אמירת תחנון מצד מעלת היום, אלא שמלכתחילה אין צורך בהענין תחנון).

(3) שו”ע או”ח סקל”א ס”ו. השלמה לשו”ע אדה”ז שם ס”ה. סידור אדה”ו לפני ובא לציון גואל.

(4) ריש מס’ ר”ה.

(5) רמב”ם הל’ תרומות פ”ה הי”א. הל’ מע”ש פ”א הי”ב.

(6) מג”א או”ח שם. השלמה שם.

(7) „שאינ מעשרין פירות האילן שחנטו קודם (ט”ו) בשבט על שחנטו לאחר (ט”ו) בשבט” (פרש”י ורע”ב ר”ה שם. רמב”ם שם).

(8) ראה רד”ק לתהלים יט, ה. גו”א ר”פ בראשית. חז”ג נג, ב. ועוד.

(9) משנה וברייתא סוף מס’ קידושין.

(10) שופטים כ, יט.

(11) יבמות סא, רע”א.

(12) ראה של”ג, ג, רע”א. ועוד. עש”מ מאמר אכ”ח ח”ב פל”ג. ובכ”מ.

(13) ראה גם תו”א בראשית בתחלתו. ובכ”מ.

(14) מלאכי ג, יב. וראה „היום יום” י”ז אייר. ב’ אלול. ובכ”מ.

(15) ב”ר פ”ה, ח.

(16) פ”י המת”כ שם.

(17) ראה פ”י מהרז”ו שם. תו”א שם א, סע”ג.

(18) רמב”ם הל’ גירושין ספ”ב.

חטה ושעורה לגפן ותאנה ורמון זית שמן ודבש, ו"כ²⁸ המוקדם בפסוק זה מוקדם לברכה"²⁹, יש להקדימם גם בהלימוד וההוראה בעבודת האדם.

ולא עוד אלא שיש להקדים לפנייהם הלימוד וההוראה מתיבת "ארץ" שבהתחלת הכתוב³⁰, שהיא המקור שממנה באים כל עניני צמיחה, הן תבואה (חטה ושעורה), והן פירות האילן (גפן ותאנה ורמון זית שמן ודבש), דאף שמקום צמיחת האילנות הוא ב"גן"³¹ שלמעלה משדה (מקום צמיחת התבואה)³² שבארץ סתם, הרי, גם ה"גן" הוא חלק מה"ארץ" (דרגא נעלית יותר ב"ארץ"), כדלקמן.

ג. "ארץ":

כתיב³³, "ארץ ממנה יצא לחם" (שכולל כל עניני מאכל³⁴, גם פירות האילן) - לאחריו וע"ע עבודת ויגיעת האדם³⁵, החל מחרישה וזריעה, ובלשון המשנה³⁶, "הזורע והחורש", "בארץ ישראל קאי דורעי

(ב), ובפרט בנדו"ד, שנפק"מ לדיני ברכות, כדלקמן בפנים.

(28) ברכות מא, א.

(29) וגם לאחריו ש"הפסיק ארץ (השני) את הסדר וחזר לעשות זיתים ותמרים חשובים" (פרש"י שם, ב) - חשיבותם היא לגבי גפן ותאנה ורמון, שהסמוך לארץ השני חשוב מן המאוחר מארץ ראשון, ולא לגבי חטה ושעורה הסמוכים לארץ הראשון.

(30) ובפרטיות יותר - ארץ הא', "ארץ חטה וגו'", וארץ הב', "ארץ זית שמן גו'".

(31) להעיר מהשייכות המיוחדת לשנה זו - תש"ב - שממנה כנסים לשנת ה"ג, "גן".

(32) אף שיש גם ב"גן הירק" (עקב יא, יו"ד).

(33) איוב כח, ה.

(34) ראה פרש"י ויצא לא, נד. ועוד.

(35) דאף שנבראת ע"י הקב"ה, מ"מ, ניתנה להאדם באופן שדוקא ע"י, "לעשות" - עבודתו ויגיעתו - תהי' צמיחת הלחם.

(36) שבת עג, סע"א.

(בזריות הכי גדולה) למצוה"¹⁹, ועל ידם נמשך ונעשה גם בארץ ישראל²⁰, וזוהו מובן שכל פרטי הענינים שבארץ ישראל ישנם תחילה בישראל.

ובהתאם לכך יש לבאר תוכן הענין דשבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל: "ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש"²¹ - כידוע ששבעת המינים הם כנגד שבעת המדות²², שבעת הקנים ד"מנורת זהב כולה"²³, שקאי על כנסת ישראל שנחלקת לשבעה סוגים, שבעה אופנים בעבודת²⁴, שכל פרטי ענינים אלו ישנם בכאו"א מישראל²⁵, האנשים והנשים והתפ²⁶.

ואף ש"ראש השנה לאילן" שייך רק לחמשה מהם - ב' המינים ד"ארץ" הב', "ארץ זית שמן ודבש", ורק ג' מינים מ"ארץ" הא', "ארץ (חטה ושעורה) וגפן ותאנה ורמון", משא"כ חטה ושעורה שאינם אילנות ור"ה שלהם אינו בחמשה עשר שבט, אלא באחד בתשרי, שהוא "ראש השנה למעשרות תבואה קטניות וירקות"²⁷ - מ"מ, כיון שהכתוב מקדים²⁷

(19) אבות פ"ד מ"ב. וראה לקו"ש ח"ו ע' 371 ואילך. וש"נ.

(20) כולל גם בעבודתם בקיום ההוראה המפורסמת של נשיא חב"ד: "עשה כאן (בחול) ארץ ישראל" (אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' תפה).

(21) עקב ח, ה.

(22) ראה ליקוטי תורה וספר הליקוטים להאריז"ל עה"פ. ליקוטי לוי"צ אג"ק ריש ע' שסו.

(23) זכרי' ד, ב.

(24) ראה לקו"ת ר"פ בהעלותך. ובכ"מ.

(25) ובהדרגה יתירה - במעמד כו"כ מישראל יחידו.

(26) אף שיש חילוקי דרגות באופן ההתגלות - בגלוי ממש, בגלוי סתם, או בכח ובהעלם, העלם שישנו במציאות, ועד להעלם שאינו במציאות (כמבואר בכ"מ).

(27) להעיר, שסדר בתורה הוא גם תורה (ראה ש"ה חלק תושב"ע כלל לשונות בתחלתו, תב),

שהם כל ל"ט מלאכות⁴⁶, „הזורע והחורש . . ארבעים חסר אחת“:

הלשון „ארבעים חסר אחת“⁴⁷ (ולא שלושים ותשע) הוא ע"ד מ"ש⁴⁸ „ותחסרהו מעט מאלקים“ [כמארז"ל⁴⁹ „חמישים שערי בינה נבראו בעולם כולם ניתנו למשה חסר אחת, שנאמר ותחסרהו מעט מאלקים“] – שנוסף לכך שהחסרון מאלקים אינו אלא „מעט“ בלבד, „חסר אחת“, הרי, גם חסרון זה הוא פעולה מיוחדת של הקב"ה („ותחסרהו“), ולפני פעולה זו לא הי' חסרון, כיון שכאו"א מישראל הוא בבחינת אלקים, כמ"ש⁵⁰ „אני אמרתי אלקים אתם“, ויתירה מזה, כיון ש„שמש ומגן הוי' אלקים“⁵¹, ששם אלקים הוא מגן ונתקן לשם הוי', נמצא, שכאו"א מישראל הוא גם בבחינת שם הוי'⁵², וכמ"ש⁵³ „כי חלק

ברישא והדר כרבי“³⁷, ש„קשה היא ואין יכול לכסות (הזריעה) בלא חרישה“³⁸, היינו, שנוסף על החרישה שלפני הזריעה (בכל ארץ), יש גם (בארץ קשה) חרישה שלאחרי הזריעה, ועד"ו שאר המלאכות ד„סידורא דפת“³⁹.

ודוגמתו בעבודת האדם לקונו⁴⁰ – שהתחלת העבודה היא בבחינת חרישה להיות לב נשבר ונדכה⁴¹, כמ"ש⁴² „לב נשבר ונדכה אלקים לא תבוזה“⁴³, ועי"ז תהי' הזריעה והצמיחה כו'.

ויש להוסיף בנוגע לענין החרישה בעבודת האדם – ע"פ תורת הבעש"ט⁴⁴ על הפסוק „כי תהיו אתם ארץ הפיץ“, שבנ"י נמשלו לארץ שטמונים בה אבנים טובות ומרגליות, אלא שיש צורך להפש אותם, ועד לחיפוש אחר חיפוש (כיון שנמצאים במקומות מיוחדים בארץ), ויש צורך בחפירה בעומק הארץ (כיון שברוב המקומות אינם על פני הארץ, אלא בעומק הארץ) – שדוגמתה עבודת החרישה, אלא שיש צורך ביגיעה גדולה יותר⁴⁵.

ד. ובכללות יותר – נכללים בעבודת האדם ב„ארץ“ כל הענינים שבהם נעשית העבודה בירידת הנשמה למטה (ב„ארץ“),

(37) שם, ריש ע"ב.

(38) פרש"י שם.

(39) שם עד, ריש ע"ב.

(40) ראה גם ספר הלקוטים (דא"ח להצ"צ) ערך חרישה (ע' תתקנ ואילך). וש"נ.

(41) ברוחניות, כי, בגשמיית צ"ל גוף בריא ושלם ונשמה בריאה ושלמה דוקא, אלא שברוחניות ישנו הרגש ד„לב נשבר ונדכה“.

(42) תהלים נא, יט.

(43) אלא שביחד עם זה צ"ל גם רגש השמחה, שהרי כל עניני עבודת ה' צ"ל מתוך שמחה וטוב לבב (רמב"ם סוף הלי' לולב. ובכ"מ).

(44) „היום יום“ שבהערה 14.

(45) וכיון שהגיעה גדולה יותר, גם המציאה – „געת ומצאת“ – היא גדולה יותר.

(46) להעיר, שבכמה מקומות הובא הלשון ל"ט מלאכות בנוגע לסידורא דפת (ראה לדוגמא לקו"ת בחוקותי מט, ד), אף שהמספר המדוייק של המלאכות השייכות לסידורא דפת הוא י"א* (ראה סה"מ תר"ל ע' רמז).

(47) בהבא לקמן – ראה גם סה"מ שם ע' רמד ואילך.

(48) תהלים ה, ו.

(49) ר"ה כא, ב. וש"נ.

(50) תהלים פב, ו.

(51) שם פד, יב. וראה תניא שעהייה"א רפ"ד. ובכ"מ.

(52) אפילו מצד הגוף – כידוע שהגוף דישראל* הוא בצירוף שם הוי' (ראה אוה"ת תזריע ע' תקכד. ועוד), ועאכ"כ מצד הנשמה, שיש בה כל פרטי הענינים ד' אותיות שם הוי' (ראה תניא אגה"ת פ"ד. ובכ"מ).

(53) האזינו לב, ט. וראה אגה"ת שם.

(* וי"ל ע"ד הרמז – שע"י העבודה והגיעה (בלחם הרוחני) ביי"א מלאכות באים לבחי' „אחד עשר“ (בחי' האלקות שלמעלה מהבריאה) שלמעלה מעשר (בחי' אלקות השייכת להבריאה), שזוהו גם תוכן העילוי ד„ארבעים“ לגבי „ארבעים חסר אחת.“ (* ולצורך ענין הבחירה נעשה דוגמתו גם בגופי אוה"ע (ראה סה"מ תרניו ס"ע שיט).

ובשר כבשרו - רומז על העבודה ששייכת לנפש האלקית שבכאו"א מישראל (ה, "אדם" שבו).

„ושעורה” - מאכל בהמה⁵⁸, וכמסופר בגמרא⁵⁹ שכש, אמר להם שעורים נעשו יפות, אמרו לו צא ובשר לו סוסים ולחמורים - רומז על העבודה ששייכת לנפש הבהמית שבכאו"א מישראל (ה, "בהמה" שבו).

„וגפן” - „תירושי המשמח אלקים ואנשים”⁶⁰ - שרומז על הוספת השמחה בכל עניני העבודה ד, „אלקים”, נפש האלקית („חטה”), ובכל עניני העבודה ד, „אנשים”, כמו „יין ישמח לבב) אנוש”⁶¹, לשון חלישות⁶² (כמו „עקוב הלב מכל ואנוש הוא”⁶³), שקאי על נפש הבהמית („שעורה”).

„ותאנה” - כמ"ש „ויתפרו עלה תאנה ויעשו להם חגורות”⁶⁴, וממשיך ש, ויעש גו' כתנות עור וילבישם”⁶⁵ - מורה על העבודה דבירור הלבושים של האדם (לאחרי ובהוספה על העבודה בנוגע להאדם עצמו), ועד לשלימות הבירור באופן ד, „כתנות אור” (באל"ף, כ, „בתורתו של רבי מאיר”⁶⁶) - ש, „אור” רומז על

הוי”⁵⁴ עמו, אלא שבירידתו למטה ב, „ארץ” נעשה אצלו חסרון זה („ותחסרהו מעט מאלקים”).

וחסרון זה („ותחסרהו מעט מאלקים”) שבירידה למטה לעסוק בכל פרטי המלאכות שבעבודת ה, „ארץ” („ארבעים חסר אחת”) הוא לצורך עלי' (כידוע הכלל שכל ירידה היא לצורך עלי' למעמד ומצב נעלה יותר מכמו לפני הירידה) - שנשלם ה, „חסר אחת” (ארבעים)⁵⁵, ועד שנעשה יתרון גדול יותר, ביתר שאת וביתר עז, שמתעלה לדרגא נעלית יותר מהדרגא ד, „אלקים אתם”, ולמעלה גם מהדרגא דשם הוי”.

ה. ויש להוסיף ולבאר פרטי הענינים דשבעת המינים בעבודת האדם⁵⁶ (ע"ד (ומיוסד על) המבואר בלקוטי תורה להארזי”ל⁵⁷ ע"פ קבלה) - „חטה ושעורה וגפן ותאנה ורומן (ולאח"ז גם) ארץ זית שמן ודבש”:

„חטה” - מאכל אדם, שנעשה דם

(54) נוסף על היותו „חלק אלקה ממעל ממש” (איוב לא, ב. תניא רפ"ב).

(55) ויש לומר, שענין זה מרומז גם ב, „ארץ (שממנה יצא לחם”, שכולל גם פירות האילן, שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל שהם כנגד שבעת המדות - שרומז על כללות העבודה דבירור שבעת המדות, שבפרטיות הם במספר מ"ט (ו' פעמים ז', כי כל מדה כלולה מז' מדות) - שהו"ע „המישים שערי בינה . . חסר אחת . . ותחסרהו מעט מאלקים”, ועיי' באים לשער הנו"ן דבינה (ועד להדרגא שבאין ערוך למ"ט שערי בינה).

ועפ"ז יש לבאר המשך הכתובים, „ארץ חטה ושעורה וגפן זית שמן ודבש”, „ארץ גו' לא תחסר כל בה” - שעי' העבודה בשבעת המינים, שבעת המדות, מ"ט, „חמישים חסר אחת”, באים להשלימות ד, „לא תחסר (כיון שכל בה”, „כל” בנימטריא חמישים).

(56) בהבא לקמן - ראה גם סה"ש ה'תשנ"ג ח"א ע' 273 ואילך.

(57) שבעה ערה 22.

(58) סוטה רפ"ב. ועוד.

(59) פסחים ג, סע"ב. - נתבאר בסה"ש ה'תשנ"ג שם ע' 279 ואילך.

(60) שופטים ט, יג.

(61) תהלים קד, טו.

(62) „כי אנוש יש בו ב' פירושים, הא' לשון איש”, והב' לשון חלישות” (לקו"ת שה"ש כד, ד).

(63) ירמ' יז, ט.

(64) בראשית ג, ז.

(65) שם, כא.

(66) ב"ר פ"כ, יב.

(* וזוה מובן שגם התואר „אנשים” („איש”) שייך ל"אנוש”).

וגפן ותאנה ורמון" (בעבודת האדם) הוא מן הקל אל הכבד: חטה ואח"כ שעורה - כיון שהעבודה דנפש האלקית (חטה) קלה מאשר העבודה עם נפש הבהמית (שעורה), ולאח"ז "גפן" - הוספת השמחה בעניני העבודה דנה"א ונה"ב, ולאח"ז העבודה דבירור הלבושים של האדם - תאנה, ולאח"ז גם הבירור דעניני העולם (שבהם מקיימים המצוות) - רמון. ו. ולאח"ז מוסיף הכתוב וכופל תיבת "ארץ":

ע"פ האמור לעיל (ס"ג-ד) ש"ארץ" הוא המקום שבו נעשית עבודת ויגיעת האדם בירידתו למטה (במעמד ומצב ד"ותחסרהו מעט מאלקים") בהרישה וזריעה וכל ל"ט המלאכות ("ארבעים חסר אחת") - מובן, ש"ארץ" הב' מורה על העבודה והיגיעה גדולה יותר, שע"ז נעשה עילוי גדול יותר. וע"ד החילוק שבין היגיעה דחרישה בשביל הצמיחה להיגיעה דחפירה בשביל למצוא אבנים טובות ומרגליות (כנ"ל ס"ג).

ויש לומר, ש"ארץ" הב' קאי על העבודה והיגיעה בזמן הגלות, שמצד גודל ירידת הגלות, יש צורך בעבודה ויגיעה גדולה יותר, ובמילא, נעשית גם העלי' (ירידה צורך עליו'*) באופן נעלה יותר, ביתר שאת וביתר עזו.

(73) כהכלל בכל עניני ירידה (כנ"ל ס"ד), ועאכו"כ בנוגע לירידה הכללית דזמן הגלות, שהיא ירידה הכי גדולה, כמשל בן יחיד שגלה מעל שולחן אביו (ראה ברכות ג, סע"א), שלא זו בלבד שצריכים להתחירו להיות סמוך* על שולחן אביו, אלא יתירה מזה, שצ"ל עלי' גדולה יותר לגבי המעמד ומצב שלפני ירידת הגלות.

(*) מלשון "סומך ה' לכל הנופלים" (תהלים קמה, ט).

אלופו של עולם (אל"ף ד"אור") כפי שנמשך (ע"י הוא"ו ד"אור") למטה (עד להרי"ש ד"אור"⁶⁷), ודוגמתו בעבודת האדם, שה"אור" דכאו"א מישראל הוא גדול כל כך עד שפועל אפילו בהלבושים ("כתנות") שנעשים "כתנות אור"⁶⁸.

"ורמון" - "מלאים" מצוות כרמון"⁷⁰ - מורה על העבודה דבירור עניני העולם (שלמטה גם מהלבושים של האדם) שבהם מקיימים המצוות. ויש להוסיף בבירור הדוגמא ד"רמון" דוקא - שכל גרעין מובדל ומופרש משאר הגרעינים (לא ע"י דבר זר, אלא) ע"י הרמון עצמו (בשר הרמון), ודוגמתו במצוות, ש"אין עושין מצוות חבילות חבילות"⁷¹, היינו, שכל מצוה היא בפ"ע, מובדלת משאר המצוות, והבדלתה (לא ע"י דבר זר ח"ו, אלא) מצד ציווי התורה (ע"ד הבדלת גרעיני הרמון זמ"ז ע"י בשר הרמון). ועד"ז בנוגע לעניני העולם שבהם מקיימים המצוות, שגם הבדלתם מהמצוות⁷² היא מצד ציווי התורה.

ועפ"ז מובן שהסדר ד"חטה ושעורה

67 להעיר גם מהענין ד"מאתיים (ר') לנוטרים את פרי"ו" (שה"ש ח, יב. וראה אוה"ת שה"ש (כרך ב') ס"ע תשטא ואילך).

68 כולל גם העילוי דאתהפכא השוכא לנהורא - שמהפכים ה"עור" (בעי"ן) דנתש הקדמוני ל"אור" (באל"ף).

69 חגיגה בסופה. וש"ב.

70 להעיר, שאיתא בספרים (מלבי"ם עה"פ שה"ש ד, ג) שמספר גרעיני הרמון הוא תרי"ג, כנגד תרי"ג מצוות, ויש אומרים שמספר הגרעינים הוא רמ"ח, כנגד רמ"ח מצוות עשה שקיומן באופן חיובי (משא"כ סס"ה מצוות לא תעשה שקיומן באופן שלילי).

71 ברכות מט, א. וש"ב.

72 לפני קיום המצוה, וגם לאחר קיום המצוה בחפץ פרטי זה ישנם שאר הדברים שבעולם (גם ממין זה) שעדיין לא נתקיימה בהם מצוה.

פרעה⁸⁴ - פעלה אצלה בענין הצלתו של משה מן היאור.

ולהוסיף, שבסיום הפסוק (ותתצב גו' לדעה מה יעשה לו') מרומז העילוי שנעשה ע"י ירידת הגלות: „לדעה - לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע”⁸⁵, ויתירה מזה - גם בחינת „מה” (ביטול) שלמעלה מהדעת, ובאופן שגם בחינת „מה” נעשית („יעשה”) באופן ד, „לו”, שנמשכת ומתגלה בכל פרטי המדות, ו' פעמים ו' (ששה מדות כפי שכלולים משה - מספר ל"ו).

ועי"ז נעשה „שמן” („זית שמן”) - כמארז⁸⁶ „זית אינו מוציא שמנו אלא ע"י כתייתה” - שרומז על פנימיות התורה, רזין דרזין שבתורה⁸⁷, שעיקר ושלימות התגלותה תהי' לעתיד לבוא, לאחרי וע"י הקדמת מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות⁸⁸.

„ודבש” (דבש תמרים⁸⁹) - שצמיחת ה„תמרים” היא לאחרי שבעים שנה⁹⁰, שמורה על ריבוי העבודה והיגיעה יותר משאר הפירות, ועי"ז דוקא נעשה ה„דבש”, שרומז על שלימות הגילוי דפנימיות התורה (כדרשת חז"ל⁹¹ על

וענין זה מרומז בפרטי העינים ד, „ארץ” הב' - „זית שמן ודבש”:

„זית” - מורה על מזון באופן של מרירות, כלשון חז"ל⁷⁴ על הפסוק⁷⁵, „עלה זית טרף בפיי”, „היו מזונותי מרורין כזית”.

[ובזה נרמז גם הפיכת דבר מר למזון - כמ"ש רבינו הזקן בספר התניא⁷⁶ בפירוש הפסוק⁷⁷, „ועשה לי מטעמים”, לשון רבים, שנוסף על „מאכלים ערבים ומתוקים”, ישנם גם „דברים חריפים או חמוצים רק שהם מתובלים ומתוקנים היטב עד שנעשו מעדנים להשיב הנפש”].

וענינו בעבודת האדם - כללות העבודה בזמן הגלות באופן של מרירות, כמודגש גם בשמה של מרים⁷⁸ (שבלידתה התחיל עיקר קושי השעבוד) „על שם המירור”⁷⁹.

[ולהעיר ממשנ"ב⁸⁰ „ותתצב אחותו מרחוק וגו'”, ש„מרים” עמדה על יד משה (ועומדת על יד משה שבכאו"א מישראל⁸¹) לפעול להצלתו מן היאור, ועד כדי כך, שבבוא „בת פרעה . . . על היאור”⁸² - בתו של פרעה מלך מצרים שהי' „מושל בכיפה”⁸³, ובעמדה „על היאור”, שמורה על התוקף דמלכות

(84) שאמר „לי יאורי וגו'” (יחזקאל כט, ג).

(85) תבוא כט, ג.

(86) מנחות נג, סע"ב.

(87) ראה אמ"ב שער הק"ש ספנ"ג ואילך. ועוד.

(88) ראה תניא רפ"ז.

(89) פרש"י בא יג, ה. ועוד. ולהעיר מהשיכות לפרשת השבוע (פרשת יתרו) - שבני יתרו קיבלו „דושנה של ריחון”, „עיר התמרים” (ספרי ופרש"י בהעלותך יו"ד, לב. ספרי ברכה לג, יב).

(90) ראה חז"ל טז, א. ועוד. - ורומז גם על הענין דאריכות ימים ושנים טובות דכאו"א מישראל, כמ"ש (תהלים צב, יג) „צדיק (וועמד) כולם צדיקים” (כתמר יפרח).

(91) חגיגה יג, א.

(74) עירובין יח, סע"ב. וש"נ.

(75) נח ת, יא ובפרש"י.

(76) פרק ו"ך.

(77) תולדות כו, ד"ו.

(78) להעיר מהשיכות לפרשת השבוע דמינה אולינן - „ותקח מרים הנביאה וגו'” (בשלח טו, כ).

(79) שמו"ר רפכ"ו. שהש"ר פ"ב, יא.

(80) שמות ב, ד.

(81) תניא רפמ"ב.

(82) שם ב, ה.

(83) ראה מכילתא בשלח יד, ה. שמו"ר פט"ו,

יו"ד. חז"ב ו, א.

ארץ הרים ובקעות למטר השמים⁹⁸ תשתה מים⁹⁹, „ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה¹⁰⁰ ועד אחרית שנה“.

ומודגש גם בהפטרָה (סיום וחותרם הפרשה) - „ודבורה אשה נביאה גו' יושבת תחת תומר גו'¹⁰¹, אילן תמרים, סיום וחותרם (והכי מובהר מ) כל שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל (דבש תמרים), ורומז על גילוי פנימיות התורה לעתיד לבוא (כנ"ל ס"ו).

ויש להוסיף בהשייכות ד, תומר דבורה" למעמד ומצב דלעתיד לבוא - ע"פ מארז"ל¹⁰², „מאי שנא תחת תומר . . משום יחוד“ (ש, תחת תומר" לא שייך יחוד), דיש לומר הרמז בזה, שה, יחוד" דכנסת ישראל (דבורה¹⁰³) אינו אלא עם הקב"ה בלבד, ולכן צ"ל תכלית הזהירות מענין של יחוד („תחת תומר“), ועי"ז זוכים¹⁰⁴ להיחוד דכנסת ישראל עם

הפסוק⁹², „דבש וחלב תחת לשונך“ לעתיד לבוא⁹³.

ז. ויש לקשר זה עם פרשת השבוע דיום הש"ק ש, מיני' מתברכין כולהו יומין⁹⁴, כולל גם „ראש השנה לאילן“ - פרשת בשלח:

„ויהי בשלח פרעה את העם וגו' - שע"י ירדת הגלות בארץ מצרים (ע"ד „ארץ" הב') נעשה העילוי והשלמות ד, בשלח פרעה“, „דאתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין⁹⁵, ועי"ז נעשית גם הכניסה אל ארץ טובה ורחבה, „ארץ חטה ושעורה וגו' ארץ זית שמן ודבש“, בתכלית השלימות.

[ולהעיר, שלאחרי הפסוק „ארץ חטה ושעורה וגו' ודבש“ (שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל) מדובר (בהמשך הפרשה⁹⁶) גם ע"ד מעלתה של ארץ ישראל לגבי ארץ מצרים - „כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה לא כארץ מצרים היא אשר יצאתם משם⁹⁷ אשר תזרע את זרעך והשקית ברגלך (להביא מים מגילוס ברגלך) כגן הירק“, והארץ אשר אתם עוברים שמה לרשתה

92) שה"ש ד, יא.

93) ויש להוסיף בביאור החילוק שבין „זית שמן“ (שנתפרש בכתוב שמו של הפרי שממנו בא השמן) ל„דבש“ (שלא נתפרש בכתוב שמו של הפרי) - שב, זית שמן" מודגש גם (ובעיקר) מרירות הגלות („זית“) שע"ז באים לגילוי פנימיות התורה („שמן“) לעתיד לבוא, ואילו ב„דבש“ (שלאח"ז) מודגש רק העילוי דלעתיד לבוא (גילוי פנימיות התורה).

94) זח"ב סג, ב, פח, א (בנוגע לירידת המן שאודותיו מדובר בפרשת בשלח).

95) זח"א רי, א.

96) עקב יא, י"ד ואילך.

97) דאף שנאמר בה (לך לך יג, י"ד) „כגן ה'

כארץ מצרים“, ובפרט ארץ רעמסס שישבו בה בנ"י שהיתה „במיטב ארץ מצרים“ - אינה מגעת למעלתה של ארץ ישראל (פרש"י עקב שם).

98) להעיר מהשייכות לראש השנה לאילן - „הואיל ויצאו רוב גשמי שנה“, „שכבר עבר רוב ימות הגשמים . . ועלה השרף באילנות ונמצאו הפירות חונטין מעתה“ (ר"ה יד, א ובפרש"י).

99) ועד"ז לפני הפסוק „ארץ חטה ושעורה וגו'“ - „ארץ נחלי מים עינות ותהומות יוצאים בבקעה ובהר“ (ח, ז).

100) „מראש השנה נידון כו'“ (פרש"י עה"פ) - ששייך גם ל„ראש השנה לאילן“, כי, ה„ארבעה ראשי שנים“ אידמו להרדי" (הגהות מיימוניות ריש הל' שופר).

101) ס' שופטים ד, ד"ה.

102) מגילה יד, א.

103) להעיר ממארז"ל (דב"ר פ"א, ו) „כדבורים היו בני . . מה הדבורה הזאת כל מה שהיא מסגלת מסגלת לבעלי“, כך כל מה שישאל מסגלין מצוות ומעשים טובים הם מסגלים לאביהם שבשמים“.

104) להעיר מדרשת חז"ל על הפסוק „גן נעול גו' גל נעול גו'“, ש„על ידי שגדרו ישראל עצמן מן הערוער נגאלו ממצרים“ (שהש"ר פ"ד, יב (א)).

הארץ (שכבר ניתנה בפועל ע"י הקב"ה לבעלותם של ישראל בזמן הזה), ביהד עם שלימות העם ושלימות התורה – שלימות משולשת ונצחית.¹¹²

ויה"ר שההחלטה טובה בכהנ"ל (ש"ה) יראה ללבב¹¹³ תביא תיכף ומיד את השכר¹¹⁴ – „בנערינו ובזקנינו נלך¹¹⁵ (ונרוץ, „עם ענני שמיא¹¹⁶) לארצנו הקדושה, ארץ ישראל בשלימותה (לא רק ארץ שבע אומות, אלא ארץ עשר אומות¹¹⁷)”, „ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש” („לאכול מפרי” ולשבע מטובה”, ולברך „על הארץ ועל פירותי”¹¹⁸), וארץ מלאה

הקב"ה לעתיד לבוא („שלימות המשיח יהיו נישואין”¹⁰⁵).

ומודגש גם בסיום וחזרתם ההפטר, „ותשקוט הארץ ארבעים שנה”¹⁰⁶ – כידוע ש„ארבעים”¹⁰⁷ (מ"ם) מורה על השלימות דלעתיד לבוא, כמ"ש¹⁰⁸ „לטרבה המשרה” (מ"ם סתומה באמצע התיבה שרומז על הגאולה¹⁰⁹).

ואז תהי" גם השלימות ד„בפרוע פרעות בישראל”¹¹⁰ – „דאתפריעו ואתגליין מינ” כל נהורין” (ע"ד „בשלה פרעה”).

ח. הלימוד וההוראה מהאמור לעיל בנוגע לפועל:

יש לנצל את הזמן ד„ראש השנה לאילן” כדי להתחזק ולהוסיף בכל עניני העבודה ד„ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש” (האמורים לעיל), הן בנוגע לעצמו והן בנוגע לפעולה על הזולת¹¹¹, כולל ובמיוחד ע"י עריכת התוועדויות שבהם יעוררו איש את רעהו בכל הענינים האמורים.

ויש לעורר גם ע"ד השמירה על שלימותה של ארץ ישראל – לבטל לגמרי („כעפרא דארעא”) הקס"ד והדיבור ע"ד מסירת שטחים מארץ ישראל שבידינו לאוה"ע, אפילו לא שעל אחד, ואפילו לא חוט השערה, אלא לשמור על שלימות

(112) ובלשון הכותב (קהלת ד, יב) „החוט המשולש לא במהרה ינתק”, ויתירה מזה, לא זו בלבד ש„לא במהרה ינתק” (אבל לאחרי משך זמן ינתק), אלא „לא ינתק” כלל.

(113) שמואל א טו, ז.

(114) ראה תענית ח, ב. שו"ע או"ח סו"ס תקעא.

(115) בא יו"ד, ט.

(116) דניאל ז, יג.

(117) כפי שהובטח לאברהם אבינו בברית בין הבתרים (לך לך טו, יח-כא). ובלשון הכתוב בס"פ עקב (לאחרי ובהמשך ל„ארץ חטה ושעורה וגו”ו „ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה גו'”) – „מן המדבר והלבנון מן הנהר נהר פרת ועד הים האחרון יהי גבולכם”.

(118) לא רק „על הארץ ועל הפירות” (ברכות מד, א. רמב"ם הל' ברכות פ"ח הי"ד. שו"ע או"ח סר"ח ס"ו).

(* כבלעו"ז, „חבור עצבים אפרים גו'”) (הושע ד, יז), ש„עובדים עיז (רוח"ל) ושלום ביניהם כו'” (ב"ד פל"ח, 1) – ש„חיבור” זה סופו ש„ינתק”.

(* להעיר מדעת זקנים מבעלי התוספות (עקב ח, ז): „שבעה פעמים כתיב כאן ארץ (בפסוקים ז"י) כנגד שבעה עממין”. ועפ"י י"ל, שההוספה דשלשה פעמים ארץ בפסוקים שלאח"ז (יא, יא"ב), „והארץ אשר אתם עוברים שמה לרשתה ארץ הרים ובקעות גו' ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד גו'”, הם כנגד שלש ארצות דקניז קניזי וקדמוני וצ"ע. ואכ"מ.

(105) שמו"ר ספ"ט ו.

(106) שם ה, לא.

(107) לא רק „ארבעים חסר אחת”, כנ"ל ס"ד.

(108) ישעי' ט, ו.

(109) ראה ספר הערכים חב"ד מערכת אותיות

התורה אות מ"ם (ב) ס"ע רב ואילך. וש"נ.

(110) שם, ב.

(111) ובפרט שע"י הפעולה על הזולת ניתוסף

עוד יותר בעבודתו בעצמו, כמארו"ל (תענית ז, א.

וש"ג), „מתלמידי יותר מכולם”.

„מלכיות זכרונות ושופרות“¹²⁴, כולל
ובמיוחד „תקע בשופר גדול לחרותנו“¹²⁵.
וע״י ההוספה במצות הצדקה¹²⁶
ש„מקרכת את הגאולה“¹²⁷, מקרבים
ומזרזים וממהרים שכל זה יקויים בפועל
ממש תיכף ומיד ממש.

אבנים טובות ומרגליות, ובארץ ישראל
עצמה - לירושלים עיר הקודש, להר
הקודש, לבית המקדש ולקדש הקדשים
(שבו נמצאת גם ה„אבן שתי״״, ש„ממנה
הושחת העולם“¹¹⁹).

ובלשון הכתוב בשירת הים (בפרשת
השבוע דמינה אזלינן): „תביאמו ותטעמו
בהר נחלתך גו' מקדש אדני כוננו
ידיך“¹²⁰, כש„ה' ימלוך לעולם ועד“¹²¹,
„לעתיד לבוא שכל המלוכה שלו“¹²² -
גילוי מלכותו של הקב"ה בכל העולם,
שענין זה קשור במיוחד עם ראש השנה
(ששייך גם ל„ראש השנה לאילן“¹²³),

(124) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.

(125) כהמשך בסיום ברכת שופרות* (שהיא
לאחרי ברכות וסיומי מלכיות וזכרונות).
(126) במוצאי ט"ו בשבט נתן כ"ק אדמו"ר
שליט"א לכאו"א ג' שטרות של דולר (נוסף על
חלוקת השטרות לצדקה בערב ט"ו בשבט, כבכל
יום ראשון בשבוע). המו"ל.
(127) ב"ב יו"ד, א. וראה תניא פל"ו.

(* נוסף על אמירתה בתפילת העמידה דימי
החול, וג"פ בכל יום.

(119) יומא נד, ב.

(120) בשלח טו, יז.

(121) שם, יח.

(122) פרש"י שם, יז.

(123) ראה לעיל הערה 100.

לזכות

הוד כבוד קדושת

אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח שי' לעולם ועד

מתוך חיים נצחיים טובים מתוקים ושמחים

בלי הפסק בינתיים

ויהי רצון שיראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו,

חסידיו ומכלל ישראל,

וינהיג את כולנו מתוך בריאות הנכונה,

ויעלה תיכף ומי"ד ממ"ש את כל בני שליט"א

קוממיות לארצנו הקדושה בגאולה האמיתית והשלימה,

והעיקר תיכף ומיד ממש

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

ועד התמימים להפצת ה"דבר מלכות"

1347-225-1928